

II. tečaj
1849.

V četrtek 5. maja travna.

14. list
I. polovice.

Gluhi ali prazni klas.

(Basen.)

Vle mi bil je žetve čas,
Vklonjen stal je žita klas;
Eden lé vzdigával glavo
Čez tovarše je gizdavo,
In se s tim napihoval,
De je tako ravno stal.
Pač, mu en tovarš je djal,

Naj bi tvoja glava zern,
Kakor naša polna bila —
Pač bi se čez drugo stern
Tak ošabno nebi vila.

V buči *) prazni — to uči —
Sílno rad napuh čepí.

Pot skozi življenje.

(Prilika.)

Solnce izhaja in rumení podnebje z zlatimi žarki. Ptice žvergljajo mile pesmice v zraku, prijetno šumé potoki po rose blišečih travnikih. --- V prelepo, srečno mesto je popotoval mladeneč z željami, tam svoje dni živeti.

Pridši na velik travnik, zagleda toliko pót, de mu je volitev prave težka bila. Kar pristopi prijazin starček, in ga vpraša, kam de hoče. Ponudi se mu vodja.

Nju pot gre po mehki travi. Krog in krog je prijetna ravnina. Le deleč deleč stoji v mreži megle

*) „V buči“ zaničljivo namesto: v glavi.

hribček. Zavoljo velike doline sta ga popotnika komaj zagledala. „O, kako lep je ta kraj! kako prijetna je pot!“ zavpije večkrat veselja ganjeni mladeneč. — „Ali vidiš hribček?“ pravi starček. „Na svojim popotovanji morava čez iti.“ — „Hribček je še deleč“ povzame mladeneč. „In če morava ravno čez iti, ne bo hudo délo. Le majhin se mi dozdeva.“

Popotnika gresta dalje. Ali kakor je pot prej zmiram prijetniši bila, tako je sčasama zmiram bolj neravna, ojstra. Le vozka steza peljá po bodečim kamenji in ternji, se večkrat v globokim pesku zgubi, in se zopet, tode v kamnitni zemlji pokaže. Gresta in gresta. Kolikor bolj se hribčku bližata, toliko veči se jima prikazuje. Velika grôza mladença opade, ko pod visokim, stermim hribam stoji. Maloserčno vpraša vodja, bi li mogoče bilo, strašni hrib obajti, in po kaki drugi poti namen popotovanja doseči. „Ravno tukaj je pot“ odgovori starček „ki se na eni strani hriba ovija. Marsikteri me je že tukaj popustil, in si ravno pot zvolil, po kateri pa ni najdel mesta sreče. Dana ti je prostovoljnost. Zvoli si, katero hočeš. Ali menitev moja je dobra. Hodi za mano.“

Zopet gresta in gresta po hribu gori. Ko sta na polovici, zapazi mladeneč, de hrib ni ravno tako sterman, ko se mu je prej zdelo. Vunder se je hotel mladi popotnik malo počiti. Ali vodja pravi: „Kmaló prideva na verh hriba. Navzdoli pojdeva ložje. Prišla bova v prijetno dolino, kjer prečista voda iz skale izvira, kjer nar lepši sadje drevje zalša. Tam se hočeva po volji krepčati. — Te besede mladença pogumniga storé. Vtolažen gre s starčkam dalje. Čez malo časa sta na verhu hriba. Od tukaj zagledata ravno pot pod hribam v strašni brezen peljati. Popotnik zahvali vodja, de mu je nevarno pot odsvetoval. — Pred sabo pa vidita prijetno dolino, deleč več hribov, izmed kterih je bil nasledni zmiram večji od spredniga.

Med raznimi pogovori prideta v dolino. Se vsedeta pod neko drevo, in se z bistro vodó in z lepim zrelim sadjem krepčata. Potim gresta zopet dalje.

Za vsakim hribam, čez kateriga sta mogla iti, se je razširjala prijetna dolina, kjer sta se mogla počiti.

Ali sonce zahaja. Popotnika morata v neki hiši prenočiti. Ko se dan napoči, sta zopet na nogah, in tako prideta nekaj dni deleč. — Upanje imata, kmalo v preserčno mesto priti. Večkrat se jima je zdelo, de bosta pravo pot zgubila. Ali kmalo sta jo v zelenih ravninah zopet našla. — Peljala ju je enkrat čez globok prepad. Na obeh straneh visé grozovitne skale nad njima. Mladeneč prične obupovati, in zopet mu starček pogum daje. Srečno sta prišla čez prepad. Skale se niso čez nju pogreznile. Nevarnost je zginila. S sérčnim zaupanjem gre popotnik z vodjam dalje, in bi ga zdaj tudi moran zapustil ne bil, z njim skozi ogenj iti.

Bil je lep dan, krog nju vse tiho. Popotovala sta po zeleni ravnini. Pihljala je mila sapica, in sušila dva potna obraza. Prijazno pogleda starček mladenča, in mu reče: „Vtolažen bodi! Najiga popotovanja bo kmalo konec. Kmalo bova v prelepim, zaželjenim mestu, kjer boš svoje prijatle našel, ki te bodo z neizrečenim veseljem sprejeli. Poprej morava pa čez tamno dolino iti, kjer bosta solnce in dan spred naju oči zginila, kjer bo nama zemlja pod nogami bežala. Tačas se me terdno derži, in se nič ne boj! Zakaj jez te hočem srečno prepeljati, in peljati na kraj tvojiga popotovanja.“

Ne deleč — kar prideta v tamno dolino. Na roki zvestiga vodja gre mladeneč neprestrašen v gróžno tamnino, kjer sta solnce in dan spred njega oči zginila. Več ne vidi popotnik starčka, ali terdno se ga prime, se tudi ne trese, ko se zemlja pod nogami majé — in tako je bil srečno prepeljan čez tamno dolino.

In glej: Solnce izhaja, svitli dan — kot dan vstvarjenja — se napoči, pred zavzetimi očmi mladenča stoji mesto, namen njegovih željá, v neizrečeni lepoti. —

Ta prilika, ljubi otroci, je podoba človeškiga življenja. Obrnite jo náse. Pričelo kmalo se bo popo-

tovanje vašiga življenja. Ravna je bila dozdej vaša pot — malo hudiga ste prestali. Kmalo pridete v léta, ko si bote mogli pravo pot voliti. Večna sreča, zveličanje, je namen vašiga, je namen popotovanja vsaciga človeka. Nebeški raj pa je mesto, kteriga išete. Zvolite si vodja, kteri je Bog sam. Ta vam bo skozi svoje svete zapovedi pravo pot k prihodni sreči pokazal. Če bote na tanjko tako popotovali, kakor one zapovedujejo, vas bo pot gotovo v lepo mesto — nebeški raj pripeljala.

Ne mislite pa, de vas bo Bog na vašim popotovanji zmiram po ravnih potih vodil. Mogoče ni, de bi popotniku v dopadajenje hribi in kamnitni griči se v ravnine spremenili. Pripravljeni bodite na tezave življenja, de ne zgubite zaupanja na Boga tačas, ko vas bo z njimi kaznoval.

Kadar mislite, de vam nič ne manjka, de ste popolnoma srečni; kadar se vam narava smeja, in vse krog vas dije: ne dajte se slasti življenja zapeljati! Domislite se hribčka, kteriga je popotnik od deleč majhniga, blizo velikana zagledal. Ne godernajte zoper Boga, kadar je pot skozi življenje neprijetna. Spolnovajte zapovdi božje; potim znate upati, de je Bog vaš vodja, in de on pót k naši sreči bolj vé, kakor mi.

Če ste tedaj bogaboječi in pridni, če zmiram spolnujete svoje dolžnosti; se vam ne bo treba bati, kadar na svojim popotovanji pridete v tamno dolino smerti. Pobožen človek je prepričan, de se bo njegova duša vekomaj veselila pri Njem, kteri jo je k težkimu, pozemljskimu popotvanju poklical.

Bernard Tomšič.

L é t o.

Šesti pogovor.

Otroci so sami v hiši. Véliki četertik je. Tonček, Matevžek, Matiček in Janezek poskušajo svoje regalke ali regetulje in klepêtce. Barbika in Nežika pa sodite, čigava regalka, čigav klepêtec de bolj ropoče. Boštjan stopi v hišo. Si zatisne ušesa rekoč:

~~De bi vas kuzla oblizuila!~~ Saj bi ne bilo gromečiga Boga slišati, takó ropočete. (Dva-, trikrat zavpije. Otroci ga pa ne vidijo in ne slišijo, dokler eniga iz zad malo ne polasá, — Velik smeh.)

Matevšek. Stari oče! ne smete zameriti. Danes je véliki četertik. Bomo šli Boga strašit. Nikogar ni bilo doma, smo pa malo poskusili.

Boštjan. Če bo tak ropót, saj se bo mogel res Bog vstrašiti. — Pa ste vender le pridni, de tudi danes k meni pridete. — Zadnjič ste zvedili, kako de se noč in dan napravita.

Tonček (mu v besédo seže:) *Boštjan!* v koliko časa se pa zemlja okrog in okrog zaverti?

B. V 24 urah. V tem času imamo noč in dan.

Matiček. Jemnasta! ali toliko časa potrebuje?

B. Kako je pa tudi velika! Ali še nisi pozabil?

M. (misli — misli:) Saj sim res že pozabil.

Nežika. Jez pa še vem. Okrog in okrog po sredi meri zemlja 5400 milj.

B. Prav. — Naša zemlja se pa ne oberne samo v-sakih 24 ur po enkrat, de je takó noč in dan; ampak ima tudi svoj ték okoli solnca v strašno strašno velikim kolobarji ali obroču.

Janezek. Kolik pa je vender kolobár?

B. Učeni pravijo, de 70 milijonov milj. (Vse se s-vzame.) Zemlja potrebuje, svoj tek v tem kolobarji okoli solnca končati, 365 dni. In to je eno léto. — De pa bote to laglje razumeli, mislite si voz teči. Kaj ne, vsako koló se vertí okoli svoje osí. Tode ko bi se kolésa le okoli osí vertile, bi se voz z mesta ne ganil. Stal bi ko kolovrat, čeravno se kolo vertí. Vozova kolésa se vertijo tudi dalje. Tako se zgodi, de tudi voz dalje pride. — Glejte otroci! Ravno taka je z zemljo. Vertí se prvič sama okrog sebe ali okoli svoje osí. (Učeni si mislijo, da ima zemlja ós, če je tudi nima.) Sukaje se okoli svoje osí naredí — kakor že veste — noč in dan. — Vertí se pa tudi v svojim kolobarji vedno dalje. Kadar

enkrat okrog in okrog pride, je eno léto. — Koliko dni imá že eno léto?

Otroci (enoglasno:) 365 dni.

B. Dobro ste zapomnili. Drugo pot kaj drugiga. Zdaj je ravno čas k molitvam.

(Dečki zgrabijo svoje regalke in klepetce in jo derdrajo z neizrečenim veseljem v cerkev. Barbika in Nežika greste, molitve bukvice v rokah, z Boštjanam počasi za njimi.)

Oroslan ali lev.

(Konec.)

Učeni prištevajo oroslana mačjemu plemenu. In zares je mački nekoliko podoben, posebno pa po svojih znotranjih lastnostih. Kakor mačka, takó namreč tudi oroslan na zver, ki jo misli požreti, tiho preží. Nekoliko po mačje za njo léze. Nato pa — skok! — se z vso močjo oddeleč na njo verže. Ako zgodí, zasadí svoje grozovitne kramplje revni zverini za vrat, jo razterga in požere. Ako pa zgreši, malo kedaj drugi skok stori. Kakor mačka se verne osramotèn na svoje mesto nazaj. Redí se sosebno od večjih zverin. Manjši živali zaničuje. Čerknetine se ne dotakne. Pije zlo.

Človeka napade le v veliki lakoti. Če se pa človeškiga mesa omèrsi, ga je potlej močno želján. Mirno stoječiga, mu ojestro v oči gledajočiga človeka pa se ne upa zagrabití. Kadar je taka, oroslan ostermi in obstojí. Nato se začne ritama pomikati. Potuhne glavo, se naglo zasuče in brusi peté (zbeži).

Desitudi je njegova moč tako velika, ga vender včasi slon ali elefant s svojim velikim rilcam zmlati, nosoróg pa s svojim rogam na nosu, mu vamp predère. Tudi ris ali tiger, povodni konj in bivol ga včasi vženejo. — Bere se več povést, ki spričujejo, de je oroslan zlo hvaležen. Živi po 20, 40, 70 lét. — Mlad se da vkrotiti, to je privaditi. Imenitni zverinar po imenu Aken je imel v svojim zverinjaku oroslanov, ki so se pustili svojimu strežniku radovoljni tepsti, in mu celó glavo v gobec vtakniti. —

Oroslanka je manjši od orošlana, ne tako močna kot on. Tudi nima takó velike grive kot on, ampak namesto nje le malo dalji dlako. — Vkroteni orošlani, ki se vidijo v zverinjakah, ktere po svetu okoli vozijo, so proti divjim, afrikanskim komaj senca.

Vùzem v Metlíki.

V Metlíki, slovenskim mestu na hrovaški meji, imenujejo veliko noč „vùzem“, Hrovatje pa „vazam.“ — Od kod to ime, bomo pozneje slišali. — S kolikim veseljem v Metlíki zlasti otroci vùzem pričakujejo, mi skoraj ni moč popisati.

Eden drugiga že en mesec poprej poprašujejo: Kaj boš imel ti za vùzem noviga, ali hlače, ali suknjo, ali čizme, ali kaj? Zakaj, če le ni nemogoče, vsak mora za vùzem kaj noviga dobiti. To je veselje! Nar manj en teden pred vùz mam se začnejo pisanice pisati. — Takó se véli (pravi) z voskam pisanim pirham. — Vender pisance bolj kmetiška mladost piše kot mestnjanska. V mestu večidel nepisane pirhe v prežiljki kuhajo, ki jih v razloček od pisanc „lesjake“ imenujejo. Nar več se jih véliko soboto skuha, da se jih popoldne nekoliko po stari navadi k blagoslovu ali žegnu nese.

Komaj se zorja vuzámskiga jutra napoči, komaj procesija mine; se že otroci in odraseni mladenči od vsih strani s pisancami v rokah in v žepih (aržetih) shajajo. Zdaj se prične vojska s kurjimi jajci. Šterclajo ali turčajo se. Škerbno poprej eden drugiga pisanco na zobéh poskusi. Čigar pisanca se na obedveh straneh vbije, tisti jo zgubi. Kislo se derži. Uni pa možko stopa, ki dobi.

Nekteri pa znajo smoleníce delati, s kterimi po goljufji veliko drugih pobijejo. Ali gorjé takimu sleparju, če goljufija na dan pride. Razbite pisance mečejo vanj, da je joj. Poverh ga pa še po herbtu našgejo. — Drugi so, ki vbite pisance s krajcarji sekajo. Sekajo večidel v roki. Podajač marsikterikrat krajcar y perst do-

bi, da poskoči. Liže si potlej perst. Pa nič zató, če je le krajcar dobil. Dober sekáč polne žepe pisanc naséka. Prodá jih potlej, ali jih pa domú starišem nese. Tode včasi namesto zahvale šiba zapoje. — Šterclanje terpi celi vuzamski in drugi dan, pa tudi še drugo nedeljo.

(Dalje sledí.)

Košárica.

Iz serca dober človek pride s pravo ponižnostjo, ktera pri Bogu več velja kakor spačena mnogovednost, k umnimu možu, kteriga je vse zavoljo njegovih čednost spoštovalo, in se mu pritožuje rekoč: Od vsiga, kar koli v pridigah in naukih slišim, skoraj nič v glavi obderžati ne morem, ampak vse koj pozabim. Na to le mu modri mož hoče zadovoljno dokazati; de čeravno se v glavi nič ne stavi, so mu pridige in božji nauki vselej v veliko korist, ter mu odgovori: Vzemi nesnažno košárico in pojdi po vode k potoku. Čuden se mu zdi ta svét. Se posmehuje. Vender gre. Zajema vodo; ali nič se mu v košárici ne vstavi. Za en čas nazaj pride in reče: Košárico sem brez vode prinesel; vode ni bilo moč! Zdaj ga modri poprašá: Ali ni bila poprej košárica vmazana? Je bila, odgovori ta človek, pa zdaj je čedna in snažna. Vidiš, mu reče modrijan, takó bo tudi tvoje serce z božjimi besedami napolnjeno, v čednostih vedno lepši, čisteji, čeravno v pameti vsiga ne moreš obderžati.

Jvan Obalo.

Smešnica.

Beráč pride na vežó in prosi za kruha. Dekla reče: Pójte v božjim imenu, ni nikogar domá. Berač: Jaz bi rad kos kruha, in nimam z ljudmi v hiši nič opraviti. (Ta je znal prav ponižno prositi.)

Nenavadne besede v tem listu.

Gizdavo ali štimano, prevzetno. — *Zverinjak*, vert, ali pa tudi zaboji, to je velike lesene shrambe, v kterih je zverina, zaperta.